

1. PODSTATNÁ JMÉNA

Co jsou podstatná jména?

Úplně nejjednodušeji můžeme říci, že podstatná jména jsou vlastně jména:

Ukážeme na ně: TEN – pes, TA – žena, TO – kuře.

- **osob** (*Petr, bratr, ježibaba, žena, Michal*),
- **zvířat** (*kočka, sova, želva, žirafa, surikata*),
- **věcí** (*konev, kniha, culík, letadlo, telefon*),
- **vlastností** (*trpělivost, výška, hloupost, chytrost*),
- **dějů** (*spánek, běhání, spadnutí, utopení*).

např. **slon** × viděl jsem **slona** × žirafa se **slonem** × pohádka o **slonovi**

2. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

Co jsou přídavná jména?

Přídavná jména jsou slovním druhem, který vyjadřuje **vlastnosti**

osob (*chytrý chlapec*), **zvířat** (*chlupatý pes*) nebo **jevů** (*kulatý stůl*) či **vztahy přivlastnění** – kdo co vlastní (*Matčino zrcátko*). Přídavná jména tedy rozvíjí, doplňují nebo blíže určují jména podstatná.

Jak poznáme přídavná jména mezi ostatními slovními druhy?

Přídavné jméno se většinou vyskytuje v přítomnosti podstatného jména, nejčastěji před ním (*mobilní telefon, ovocný koláč, bratrův svetr* apod.).

Na přídavné jméno se vždy můžeme zeptat následujícími otázkami:

1. **Jaký,**
který? (*vzdálený kraj, čtvercový pozemek, červená sukně, houbový pokrm, kamenný chodník*)
2. **Čí?** (*Aniččin deník, strýcův počítač, Martinovo kolo, učitelovy poznámky*)

Příklady:

chytrý chlapec, chytrá dívka, chytré dítě

chytrý chlapec, chytrého chlapce, chytrému chlapci atd.

chytrý chlapec, chytrí chlapci

3. ZÁJMENA

Co to jsou zájmena?

Zájmena jsou slova, která zastupují podstatná nebo přídavná jména. Odtud také pramení jejich název – dávají se za jména (ne že by se dávala v pořadí za podstatná nebo přídavná jména, ale používáme je místo příslušných jmen jako zástupce).

Lenka (podstatné jméno) si včera četla × **Ona** (zájmeno) si včera četla.

Další funkcí zájmen je ukazovat na osoby, zvířata a věci: **ten** muž, **tamta** slonice, **tohle** nádobí.

Já jsem se smál. × Smáli se **mi**. × Smála se tomu se **mnou**.

(stejně zájmeno „já“ ve třech různých tvarech)

Druhy zájmen

druhy zájmen	příklady
osobní	<i>já, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona, se</i>
přivlastňovací	<i>můj, tvůj, jeho, její, náš, váš, jejich, svůj</i>
ukazovací	<i>ten, tenhle, tento, onen, takový, týž, tentýž, sám</i>
tázací	<i>kdo, co, jaký, který, čím</i>
vztažná	<i>kdo, co, jaký, který, čím, jenž</i>
neurčitá	<i>někdo, něco, nějaký, některý, něčí, kdosi, cosi, jakýsi, kterýsi, cokoli, jakýkoli, málokterý, máločí, ledakdo, ledaco, ledajaký, ledakterý, lecjaký, leccí, ledasco, ledaskdo, ledaskterý, každý, všechen...</i>
záporná	<i>nikdo, nic, nijaký, ničím, žádný</i>

4. ČÍSLOVKY

Co to jsou číslovky?

Číslovky jsou slova číselného významu a označují **počet** (dva), **pořadí** (druhý), **druh** (dvoje) a **násobenost** (dvakrát).

Např. **jedna** dívka × (bez) **jedné** dívky × (s) **jednou** dívkou

Tabulka druhů číslovek

druh	otázka	příklad
základní	Kolik?	<i>jeden, oba, sto jedna, tisíc, milion</i>
řadové	Kolikátý?	<i>pátý, několikátý, první, miliontý, poslední</i>
druhové	Kolikero? Kolikerý?	<i>paterý, patero, několikery, několikero</i>
násobné	Kolikrát? Kolikanásobně? Kolikanásobný?	<i>pětkrát, pětinásobný, několikrát, několikanásobný</i>
podílné	Po kolika?	<i>po jednom</i>

5. SLOVESA

Co jsou slovesa?

Slovesa zpravidla vyjadřují děj/činnosti – něco se někomu děje, někdo něco dělá.

Slovesa tvoří základ české věty – v každé české plnohodnotné větě musí být přítomno sloveso, např.: *Petra se **směje**.*, ***Prší**.*, *Venku se **rozednilo**.* apod.

Může se jednat o:

- **stav** (*ležím, stojím, čtu*),
- **změnu stavu** (*budím se, mládnou, rostu*).

6. PŘÍSLOVCE

Co jsou příslovce?

Příslovce vyjadřují bližší okolnosti dějů.

Základem příslovcí jsou nejčastěji přídavná jména (příslovce jsou odvozena od přídavných jmen).

Např. *dobrý – dobře, lehký – lehce, měkký – měkce* apod.

Příklady příslovcí ve větě

Martin chce žít **zdravě**.

Často se zapovídám.

Až dojedeš na křižovatku, jeď **rovně**.

Včera sněžilo.

Dlouze se zamyslel.

Cyklista zahrnul **doleva**.

Druhy příslovcí

ptáme se otázkami	příklady
Kde? Odkud? Kudy? Kam?	<i>doma, nahoru, dolů, kam, tudy, tam</i>
Kdy? Odkdy? Dokdy?	<i>večer, ráno, včera, vloni, stále, občas</i>
Jak?	<i>vesele, hezky, pomalu, pešky, takto</i>
Jakou měrou?	<i>velmi, moc, málo, kolik, zcela, úplně</i>
Proč?	<i>navzdory, proto, úmyslně</i>